

Komentarji

domnim dogodkom in vprašanjem

severit apelira za mir

ident Roosevelt je zadnji naslovil dramatičen apel na glave vseh dežel — 54 po številu — za mir in ekonomski mir. ednik apelira, naj vse deželje od sebe ofenzivno sprejmejo MacDonaldu politveni načrt in podpiše- padalni pakt. Medtem oker niso storjeni končni i za splošno razorožitev, e vse večje sile zavežejo, ove armade ne bodo pre- meje domačega terito- vesila, ki noče storiti o zapla pot do pravega in svet bo vedel, kdo bo ren za flasko.

e apelira, naj se zastop- eh narodov sporazumejo onomski konferenci v nu in po bratsko rešijo gospodarska in finančna nja, da bo mir in sreča etu.

je v preprostem jeziku z običajnih diplomatskih Lep je ta apel sam na o humanitaren in iskren. a eno napako — in ta o ostal apel!

bi apeli mogli razorožiti e bi besede — lepe in — moge pomiriti tolpe obojnikov in odpraviti e- ke zaslužnosti ter so- krivnosti, bi bil Roose- apel nepotreben, razoro- in ekonomska konfe- bi bili potrebni, zad- etovne vojne ne bi bilo inanje gorostasne krize bilo!

ga tega ne bi bilo, kajti ga začetka zgodovine, olovestvo beleži, so vrel i h are apeli za mir, mir, o ti apeli kaj pomagali?

veltov apel je dokaz, da i zaman. Zgodovina po- dobe nam dokazuje, da iji sveta ne dajo nič na aca in apele; današnji i niso niti za las bolj i bi bil vladarji pred dva- leti, ko je Rim uničeval tojne narode in osvajal starega sveta.

aj niso današnji vladarji iji? Zato, ker žive v si- izkoriščanja slabjših po i jih kot se živeli pred- radnika je le v formi, v nič.

tem momentu, ko Roose- pelira na razoroženje in — japonske čete osvajajo e province, fašistična I- in fašistična Nemčija a sabljo in kričita, da mo- nova "slavna domovina" i svoje meje, v Južni ki se "legalno" koljeta i Bolivije in Paragvaja vseh deželah so diktature ali oni formi ter večji ali i konflikti — vključvši ene države — na dnev- edu.

z apelom? or mu, kdor verjame! Ta tem dnevu spi vse svoje e... ki čujemo, vemo, da pra- miru ne bo na svetu toli- a, dokler ne bodo iztrga- koreninami vred iz člove- rube vse ekonomske in e krivice, ki jih človek a človeku.

do jih iztrga? Vladarji? Ekonomsko zaslužjeni sami!

farmerjev aretiranih i v mlekarški stavki v Wisconsinu

ano, Wis. — V tem okra- bili v sredo ostri spopadi iški in deputiji na eni ikujočimi farmerji na dru- ani. Okrog 200 farmerjev i aretiranih. Na stavkarski e 1000 mlilnikov in o- 4000 deputijev. V spopa- bilo več farmerjev ranje-

NAČRT ZA JAVNA DELA PREDLOŽEN KONGRESU

Zbornica mora sama najti "uposliteni davek" v čem tednu. Tri milijarde in 300 milijonov dolarjev v bondih

Washington, D. C. — Predsednik Roosevelt je v sredo v kratki poslanici priporočil kongresu svoj načrt za javna dela, ki vključuje "partnerstvo" z industrijami, krajši delovnik in minimalno mezdo ter federalno reguliranje produkcije in cen. Vlada izda v ta namen bonde v vsoti treh milijard in 300 milijonov dolarjev, ki bodo nosili tri odstotke obresti. Kongres naj sam najde vire za te obresti v obliki novega davka najkasneje v enem tednu; ako ne najde teh virov, bo Roosevelt sam priporočil nove vrste davek.

Roosevelt priporoča, da najboljše bi bilo, da države hitro ratificirajo prekljeni amendment, nakar bo federalna vlada imela dovolj dohodkov v davku od pojnih plač za kritje omenjenih obresti. Kongres naj podeli predsedniku moč, da lahko vsak čas odpravi "uposliteni davek" čim uvidi, da ima vlada dovolj rednih dohodkov.

Kontrola nad industrijami naj traja dve leti, toda predsednik naj ima moč, da jo lahko še prej odpravi, če bo treba. Kongres mora modificirati protitruštni zakon, da se bo nova naredba izvajala neovirano. Industrije se bodo morale organizirati in vsake večje podjetje bo moralo imeti od federalne vlade licenco za obratovanje pod predpisanimi pogoji, ki jih bo izvajal federalni administrator industrij.

Delavci imajo pravico do organizacije, ki si jo sami izberejo; nihče ne bo smel siliti delavcev, da bi morali stopiti v unijo, ki je ne marajo, niti jim ne bo smel braniti vstopa v unijo, ki jo hočejo imeti. Kjerkoli se delodajalci in delavci lahko sami domenijo glede maksimalnega delovnika in minimalne plače, jim bo to priznано, ampak, kjer se ne bodo mogli ali hoteli domeniti, bo imel federalni administrator oblast, da sam določi delovne ure in minimalno mezdo za določeno podjetje.

Gornje pomeni, da zakon "partnerstva z industrijami", kakršen je bil končno predložen, ne določa več splošnega 30-urnika v tednu, niti fiksne mezde; vse to je prepuščeno administratorju, da uredi po lokalnih razmerah in potrebah.

Urednik povedal resnico

Cleveland, O. — Urednik "Locomotive Engineers Journala" pravi v majski številki glede redukcij, da trpi večina industrialnih podjetij in bank radi prevelikega števila podpredsednikov. "Kadar govorijo ti priveski o zvišanju, imajo v mislih le svoje mesečne plače, kadar pa o redukcijah, tedaj mislijo pa o delavskih plačah." Urednik pobija redukcije plač, ki so prvo zatočišče industrijah in bančnih magnatov, ki so sami odgovorni za sedanji krah.

Roosevelt podpisal zakon glede Muscle Shoalsa

Washington, D. C. — Projekt Muscle Shoalsa za federalno elektrarno je končno izšel iz kongresnega mlina v glavnem tak, kakršnega je hotel imeti senator Norris, ki se je 20 let boril za to podjetje. Roosevelt je podpisal projekt v četrtek in zdaj ga bodo začeli takoj izvajati.

Električarji zmagali

Denver, Colo. — Tukajšnji organizirani električarji so prisilili delodajalce, ki so jih izprli z namenom, da jih prisilijo na sprejetje mezde redukcije, na kapitulacijo. Nekateri so že obnovili pogodbo z unijo, drugi pa bodo to storili v kratkem.

Španska cerkev razlašena

Parlament odobril zadevni zakon

Madrid, 18. maja. — Španska zbornica se je včeraj po dolgem času spet zedinila in sprejela z 278 proti 50 glasovom zakon za plembe cerkvenega premoženja.

Zakon določa, da katoliška cerkev v Španiji, ki je še pred dvema letoma posedovala tretjino vsega španskega bogastva, izroči vse svoje posvetno imetje a cerkvami, zavodi in zemljišči vred državi, smela pa bo rabiti cerkve le za verske zadeve. Vsa cerkvena imetja, ki jih bo cerkev rabila, so podvržena davku. Cerkev mora tudi oddati vse svoje šole državi in njena kontrola nad šolami je zaključena.

Učitelji bojkotirali svetovno razstavo

Razstave se ne udeležijo, dokler čikaški učitelji ne dobe plače

Chicago. — (FP) — Glavna tajnica učiteljske federacije mrs. Hanson poroča, da se je med ameriškimi učitelji pričelo gibanje za bojkot svetovne razstave, dokler čikaški učitelji ne dobe vse zaostale plače. Mesto dolguje učiteljem nad 30 milijonov na plači.

Glavni stan učiteljske unije je prejel že večje število resolucij iz raznih krajev Amerike, v katerih učitelji zahtevajo izplačitev teh zaostalih mezd kot pogoja, da pridejo na razstavo. S tem znakom solidarnosti a čikaškimi učitelji, ki so zadnje čase uprizarili že več burnih demonstracij, skušajo prisiliti čikaške oblasti, predvsem bankirje, ki so največ odgovorni za ta položaj, da ne diskriminirajo proti učitelstvu in prenehajo z bojem proti javnim šolam.

Čikaški bankirji so dosedaj odklonili vsi vzeti posojilo od federalne rekonstrukcijske finančne korporacije za izplačanje učiteljskih mezd. Korporacija je to posojilo pripravljena dati, če bankirji dajo garancijo, čemer pa se upirajo. Mesto samo ne more najeti posojila, ker zakon to ne dovoljuje, niti ne more skolektati zaostalih davkov radi stavke velikih davkoplačevalcev.

Na drugi strani bankirji tudi nečejo davčnih "variantov" od mesta, jemljejo jih pa od posameznikov, ki so jih dobili od učiteljev po veliko nižji ceni. S temi warranti je slična igra kot je bila po vojni z liberty bondi, ko so jih špekulantje pograbil po izredno znižani ceni.

Ko so učitelji zadnjič demonstrirali pred bankami in navalili v "Hell and Maria" Dawesovo banko, jih je slednji nahrulil: "V pekel z razgrajati!" Eden od učiteljev ga je zavrnil, da je razgrajanje njemu prinesli 90 milijonov, katere je dobil od vladne finančne korporacije za svojo banko.

CIVIL LIBERTIES UNIJA POMAGA RUDARJEM

V boj se bo vrgla, da progresivnim rudarjem izvojuje civilne svobodščine

New York. — Vodstvo Civil Liberties unije naznanja, da bo v treh okrajih južnega Illinoisa pričelo s kampanjo za vzpostavitev civilnih pravic, ki so bile kompletno ukinjene za člane in simpatizirarje Progresivne rudarske unije.

Ti okrajji so Williamson, Franklin in Perry, kjer že dalj časa vlada prava strahovlada. Progresivni rudarji in njih simpatizirarji nimajo nobenih pravic. Oblasti so prepovedale vse seje, sestanke in shode. Aretacije in preganjanje vsah, ki simpatizirajo s progresivno unijo, so na dnevnem redu. Umorjenih je bilo že sedem progresivnih rudarjev. Razmere so slične kot so bile v kentuckyški stavki, v harlansem okrožju, pred par leti.

Vodstvo Civil Liberties unije dela na načrtih kampanje, potem katere bo skušala prisiliti okrajne in državne oblasti na vzpostavitev civilnih svobodščin. V dosego tega apelira na vse illinoiske državljane, da z njo sodelujejo.

Unija bo skušala obdržati shode v vsah treh okrajih oziroma "prepričati krajevne oblasti, da je vzdržanje civilnih svobodščin izvedljivo brez nasilja." Ako pa v tem ne bo uspela, se bo obrnila na guvernerja Hornerja, čijega režim je pod kompletno dominacijo "nekega velikega premožnega magnata (Peabodyja) in vplivnega demokratskega političarja".

Novo zapreke v Mooneyjevi zadevi

Državni prosekutor namerava preprečiti novo obravnavo

San Francisco, Cal. — (FP) — Prosekutor John O'Gara je naznanil, da bo skušal preprečiti novo obravnavo proti Mooneyju, ki je bila odgodena na 22. maja. Pri državnem vrhovnem sodišču bo vprašal za odlok, ki naj bi ustavil obravnavo.

O'Gara je bil eden od prosekutorjev na prvi obravnavi proti Mooneyju, ki je rezultirala v obsodbi, in sedaj dela razne zapreke obrambi. Odvetnik Gallagher se je vrnil v San Francisco, da nastopi kot Mooneyjev zagovornik na obravnavi.

Obravnavo je že zbrala krog 40 prič, ki bodo na obravnavi podale dokaze, da se Mooney ni nahajal na dotičnem vogalu v San Franciscu, ko je "eksplozirala bomba, ki je ubila deset ljudi ob priliki parade za vojno pripravljenoost.

Upanje glede amandiranja kalifornijskega zakona tako, da bi dovoljeval ponovno obravnavo

Hitler še vedno zahteva enakopravnost

Gouvernerju Rolphu v Kaliforniji gre vse narobe

Po pomoti je podpisal predlogo in s tem pripravil prijatelje ob službo. Hearst ga je potlačil v kašo

Sacramento, Cal. — (FP) — Gouvernerju Rolphu, ki se je zaklel, da mora Mooney ostati v ječi, gre zadnje čase vse narobe. Komaj je vetiral predlogo, ki je legalizirala konjske dirke in si s tem nakopal neljubo publiciteto, v kateri so ga časopisi kazali kot navdušenega pristaša tega milijonarskega sporta, že je padel v veliko nemilost pri avojih ožjih osebnih prijateljih.

To se je zgodilo, ker je pomotoma podpisal predlogo, a katero je legislatura odpravila okrog 100 državnih služb, s čemer bo državi letno prihranjenih \$430,000. Rolph je mislil to predlogo vetirati in s tem ohraniti mastne službe svojih prijateljev, med katerimi je tudi sodnik Matt I. Sullivan, ki je bil guvernerjev svetovalec v Mooneyjevi zadevi.

Ko je bilo lansko leto pred guvernerjem vprašanje Mooneyjeve pomilostitve, je sodnik Sullivan spisal proti njemu dolgo tirado. To tirado je podpisal tudi guverner, ko je Mooneyju zanimal svobodo, da si vsak poučen človek ve, da je nedolžen.

Ko je Rolph spoznal svojo zmoto, je brž letel v urad državnega justičnega tajnika, da prepreči rekordiranje podpisane predloge. Bil pa je dve minuti prepozen. Ti dve minuti bosta stali sodnika Sullivana in več drugih guvernerjevih osebnih prijateljev dobre službe.

V zadevi konjskih dirk je guvernerja porinil v blato časnikarski magnat Randolph Hearst, Hearst je največji ameriški šablonist in — moralist. Guvernerja je poklica na svoj ran in mu povedal, da se mora izreči "za dom ali za štalo". Rezultat tega je bil, da je guverner vetiral predlogo, ki je legalizirala konjske dirke.

Drugi dan so časopisi prinesli slike s konjskih dirk, na katerih je bil guverner glavni gost.

2000 predilcev zastavkalo

Salen, Mass. — Dva tisoč delavcev je zastavkalo pri Pequot Mills, edina predilnica v deželi, kjer so delavci stoodstotno organizirani, ker je družba skušala zvišati število vreten na posameznega delavca od 20 na 24. Temu priganjastvu so se tudi stoodstotno uprli.

obsojencu v slučaju odkritja nove evidence, je šlo po vodi. Zadevni amendment, ki ga je predložil poslanec Dempeter, je bil namenjen, da podpre obrambo v Mooneyjevem slučaju. Amendment je bil sicer sprejet v nižji zbornici državne legislature, v senatu pa je bil poražen.

Francija se je malo pomirila. Sovjeti sprejmejo Rooseveltov predlog z enim samim pridržkom

Moskva, 18. maja. — Sovjetsko časopisje pozdravlja Rooseveltovo mirovno poslanico, ki je bila poslana Kalininu, predsedniku centralnega izvrševalnega odbora sovjetov, in izjavlja, da je Sovjetska unija pripravljena sprejeti Rooseveltova priporočila z eno samo izjemo: status sovjetskega monopola znanje trgovine mora ostati nespremenjen.

Berlin, 18. maja. — Kancelar Hitler je v svojem včeršnjem govoru v parlamentu naznanil, da Nemčija sprejme Rooseveltov predlog za svetovni mir in je pripravljena sodelovati z drugimi narodi za dosego mednarodnega varstva, ampak Nemčija mora biti najprej z vsimi narodi enakopravna. Versalska pogodba se mora toliko spremeniti, da bo Nemčija sodelovala pri pogojih bodočega miru z enakimi pravicami kot vse druge dežele. Ako Nemčija ne doseže tega, bo izstopila iz Lige narodov.

Hitler se je postavil na stališče, da Nemčija ne mara vojne, toda njeni stari sovražniki izvajajo novo vojno. Ako pride do vojne, se bo Nemčija branila, kolikor se more, ampak vojna ne bo rešila ničesar, pustila pa bo Evropo v "rdečem kaosu".

Dalje je rekel, da je versalska pogodba odgovorna za 224,900 samomorov na Nemškem in v drugih premaganih deželah. Nemčija ne bo nikdar več podpisala nobene pogodbe z bivšimi zavzniki, dokler ji ne bo garantirana enakopravnost. Pripravljena je storiti vse: razorožiti se tisto armado, ki jo ima in tudi policijo je pripravljena podvreči mednarodni kontroli, če val drugi store isto, toda samo za njo ne sme več biti izjeme.

Hitler je rekel, da v načelu sprejme MacDonalduv razorožitveni načrt, ki ga priporoča Roosevelt, v isti sapi pa je hvalil Mussolinijev načrt za revizijo evropskih mej in diktatorično kontrolo evropskega miru po štirih velesilah.

Pariz, 18. maja. — Francoško časopisje čestita Hitlerju, ker se je "čez noč prelevil iz demagoga v zvitega diplomata in mojstrsko izkoristil Rooseveltov predlog v svoje namene". Francija je danes precej pomirjena; val vodilni krogi priznavajo, da je bil Hitlerjev govor zmeren in ne izsivalen. Francozi niso povsem zadovoljni z Rooseveltovim predlogom, še vedno pa upajo, da bodo Združene države dale kakšno stvarno garancijo, če se Francija odloči za MacDonalduv načrt.

Rim, 18. maja. — Mussolini bo odgovoril Rooseveltu v soboto na seji velikega fašističnega sveta.

Washington, D. C. — Vladni krogi so zadovoljni z odzivom na Rooseveltovo mirovno poslanico. Najslabši vtis je naredila Japonika, ki ni uradno še nič odgovorila, neuradno je pa dala razumeti, da ne bo ustavila svoje napovedane vojne na Kitajskem.

Reakcionarna predloga propadla

Harrisburg, Pa. — Reakciji v legislaturi se ni posrečilo, da bi spravila skozi zbornico predlogo za licenciranje vseh periodičnih časopisov in revij. Valed premočne opozicije, ki je nastala v državi je predloga, ki je bila namenjena za sprejetje ob dvanajseti uri zasedanja, umrla v odsaku. Njen reakcionarni značaj je razviden iz tega, da bi smeli krožiti v državi le tisti časopisi in revije, ki bi imeli državno dovoljenje, za kar bi morali letno plačati \$15. Dovoljenje bi dobile pa le tiste publikacije, katere bi državni direktor za prosveto smatral za — "moralne".

Dunaj je pripravljen na fašistični poč.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE
NARODNE POKROVNE JEDNOTEOrgan of and published by the Slovene
National Benefit Society

Marofnina: za Zdravne drave (izven Či-
nega) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 na pol
leta, \$1.50 na četrt leta; za Chicago in Cice-
ro \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; na in-
terneto \$9.00.

Subscription rates: for the United States
(except Chicago) and Canada \$6.00 per year,
Chicago and Ciceo \$7.50 per year, foreign
countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru. — Rokopisi se ne
vračajo.

Advertising rates on agreement. — Manu-
scripts will not be returned.

Nazov na vas, kar ima etik s listom:

PROSVETA

1897-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS.

138

Domač drobiž

Frank Stonič umrl

Chicago. — V četrtek zjutraj je po težki operaciji v West Suburban bolnišnici umrl Frank Stonič, bivši trgovec z zlatnino, star naseljenec in pionir v vrstah SNPJ. Njegova žena Josephine mu je v zadnjih hipih dala svojo kri v transfuziji, da ga reši, pa ni nič pomagalo. Podlegel je zavozljanju droba. V bolnišnici je bil nekaj tednov. Star je bil 53 let. Zadnja leta je bil član društva št. 449 v Cice-ru, kjer je stanoval.

Frank Stonič je bil znan po vseh slovenskih naselbinah Amerike, ki jih je obiskoval več let po svoji trgovini z zlatnino, kakor sta jih prejnjala leta obiskovala njegova dva brata Jakob in John. Frank je bil najmlajši med brati-zlatarji, pa je prvi umrl. Najstarejši Jakob živi zdrav v pokoju v Californiji, toda John — prvi predsednik SNPJ — je težko bolan, paraliziran že nad 20 let.

Frank je prišel v Ameriko leta 1895 in naravnost v Chicago. Rojen je bil v Otovu pri Črnomlju. Tu je živel vso dobo in vedno je bil v naprednih krogih, v katerih je bil aktiven kot pevec, društvenik in agitator za svobodni miselno stvar; bil je med ustavitelji socialističnega kluba št. 1, eden od prvih članov društva Slavije in delal je pri ustanovitvi SNPJ. Bil je član pevskega zbora Orel in do zadnjega član pevskega zbora Prešeren. Svojega odločnega svobodni miselnega prepričanja ni nikdar zatajil in tak je umrl. Zapušča ženo in dva otroka, omenjena dva brata in sestro, omoženo z nekim irskim policajem.

Za Prosveto je veliko dopisoval — kot tudi za druge napredne liste — in Prosveta mu bo ohranila časten spomin.

Truplo pokojnika leži na domu njegove sestre, 955 N. Waller Ave. (severnozapadna stran; tja pripelje kara Crawford ave. in Chicago ave. zapadno do 5700), civilni pogreb se pa vrši v soboto popoldne na Česko narodno pokopališče.

Predkonvenčne vesti

Chicago. — Pripravljalni odbor čikaških društev za 10. redno konvencijo SNPJ je te dni izdal knjižico s programom priredb med konvencijo. Na spored so sledeče priredbe: v sredo zvečer, 24. maja, igra Mrak, ki jo uprizori dramski odsek kluba št. 1 JSZ; v četrtek zvečer, 25. maja, predavanje (predaval bo Anton Garden o bodočnosti podpornih organizacij); v soboto zvečer, 27. maja, banket v počast delegatom; v nedeljo popoldne, 28. maja, koncert pevskega zbora Save, Prešerna in Slovana; v torek zvečer, spominski dan, 30. maja, program slovenske šole društva Pioneer z govori, deklamacijami, godbenimi točkami in mladinsko igro v dveh dejanjih "Janko Bric in njegovi otroci".

Vse te prireditve bodo v jednotini dvorani. Vstopnina k trem priredbam (igra Mrak, koncert in mladinska igra) je skupaj \$1.20, če se vstopnice kupijo prej. Vstop k predavanju je prost. Vstopnina k banketu je \$1.25; delegatje in gl. odborniki so prosti.

Predsednik Cainkar je imenoval sledeče delegate v poverilni odbor: John Morsl, Chicago, Kajetan Erzožnik, Red Lodge, Mont., Frank Zvanut, St. Louis, Mo., Louis Mrmolja, Cleveland in Jack Dermota, Sygan, Pa. — (Nadaljevanje v zadnji koloni.)

Stvari za konvencijo

Moja priporočila

Homer City, Pa. — Točka 4 v 28. členu se mora popraviti. Odškodnine se izplačujejo iz odškodninskega sklada. Člani, ki so na podpori zaradi zgube udov, so deležni odškodnine kadar se javijo zdravim. Pa ne tako površno kot je sedaj. Priporočam, da se zapiše 29. člen pravilno, ne pa 24. člen kot je sedaj. V spremembi naj bi se popravilo: Članu, ki zbolí ali se poškoduje, se plača podpora, če se zdravi doma ali v bolnišnici, prvih pet dni pa naj odpade. V spremembi je tudi to napačno, da člani, ki se poškodujejo pri delu ali obolijo, niso enakopravni. Tisti, ki so šest let pri jednoti, se jim ne godi nikakšna krivica, onim, ki se člani dvanajst in več let, se jim pa godi krivica. To je moja skušnja, ki sem član 15 let.

Jožef Dekleva.

Za tridolarski razred

Park Falls, Wis. — Razvidno je iz priporočil, da je večina dopisnikov za odpravo tridolarskega razreda. V jednoti sem 17 let; pristopil sem še mlad. Plačujem asessment redno, tako da sem zavarovan za slučaj bolezni ali nesreče. Bratje in sestre, ni treba biti proti tridolarskemu skladu. Kdor lahko plača, naj plača; kdor ne more, bo sam pustil in se zavaroval v nižjih razredih. Kdor že mnogo let plačuje asessment v omenjeni sklad, bi mu bilo težko, da se ga sedaj odpravi.

Mnogi so tudi za to, da se znižajo operacijske odškodnine. To ni dobro. V tem mestu mora vsak plačati bolnišnico, predno ga sprejmejo, ali pa mora pokazati društvene papirje, s katerimi jamči, da bo plačal. — Zakaj smo odglasovali, da jednota ne plača podpore za prvih deset dni bolezni, ako je bolnik doma? Baš kadar je bolnik najbolj bolan, se mu bolniška podpora ne plača, svoje obveznosti pa mora redno plačati. Boljše bi bilo, da se plača podpora po starem; po treh dneh bolezni. Kot oče desetih otrok bi želel, da bi bilo vseh deset pri jednoti, to pa ni mogoče v sedanjih razmerah. — Bratje in sestre, držimo se skupaj kot smo stali skupaj dosedaj. Ohranimo člane jednote, kajti člani so temelj jednote.

George Bichanich.

Moje sugestije

Braddock, Pa. — Dnevnik Prosveta naj izhaja kot sedaj, dokler se razmere ne izboljšajo. Mladinski list naj tudi ostane kot sedaj. Otroci bi bili preveč oškodovani, ako bi bil M. L. u-stavljen. Vedno gledajo, kdaj ga bo pismonoša prinesel; tako tu oči odrasle mladi. Da, se celo stari ga radi čitamo. — Zastopniki dnevnika naj tudi ostanejo; le-ti pa naj bi bili le stari in pohabljeni člani, ki drugje ne morejo delo dobiti, so pa za to delo še sposobni. Prepričan sem, da bi bila Prosveta brez zastopnikov precej oškodovana. Pri katerih društvih se tajniki prav nič ne brigajo ne za stare ne za nove naročnike. To vem iz lastne skušnje. Prigodi pa se, da tajnik naročnino porabi za svoje koristi, naročnika pa oškoduje s čem drugim, četudi je proti pravilom.

Talje. Nihče ne bi smel biti za odbornika več kot tri leta skupaj. Bolniški tajniki ne bi smeli biti nad 60 let stari, ker so v večjih krajih člani oddaljeni po dve milj in tako tudi bolniški. — Dva in tridolarski razred naj odpadeta; v teh je največ simulantov, posebno ako imajo boln. podporo še kje drugje. Ako ne bosta odpadla, pa bi bilo priporočljivo, da bi bil tudi obiskovalec v istem razredu kot bolnik. Kajti v nasprotnem slučaju si misli: "Naj dobi, saj ne bom jaz doklade plačal." Pa ga ne izda, četudi ve, da simulira. "Bečlarje" bi bilo tudi treba malo pogledati; oni so tudi mnogo-krat veliki simulant; svoje delo opravijo kadar drugi spi. Potem se pa komodno vsedejo in čakajo obiskovalca. Po mojem mnenju bi tudi oni morali imeti služabnika kakor ga imajo gospodinje; plačevalo naj bi se ga iz bolniške podpore, ako ne gre bolnik v bolnico. Drugače lahko reče, da mu je kdo drugi opravil delo, četudi sam nosi solato

in druge potrebščine iz prodajalne, zaliva rožam, nosi vino na mizo itd., itd.

Posojila na posestva naj popolnoma odpadejo. Znano mi je, da so delničarji vprašali za posojilo povsod drugje, potem so se pa obrnili na jednoto. Tudi ona jim ga je odklonila. Sledila je kritika, potem pa so vendar nekje nekaj dobili na prvo vknjižbo. Kmalu nato je bilo posestvo prodano, ker ni bilo dohodkov. Izgubo je trpelo društvo, ki je denar posodilo, pa tudi delničarji. Ako bi posodila jednota, bi ona ravno tako trpela izgubo. Oni, ki se je najbolj pogajal, da bi jednota denar posodila, je potem najbolj vplil, ako še kaj ostane, da so delničarji prvi, ne društvo — za društvo se ni brigal. Ostalo ni nič, tako je zgubilo društvo in delničarji. To mi je znano. Mislim, da je tudi v več drugih krajih tako. Mary Zayc, članica društva 300.

Bolniška podpora in drugo

Sharon, Pa. — Sedaj je že večina delegatov in gl. odbornikov na poti na deseto redno konvencijo naše jednote. Glavni odborniki so dolga leta vodili našo jednoto in njeno članstvo po pravi poti. Nihče jim ne more očitati nepravilnega dela. Največ se sliši proti plačam gl. odbornikov in pa proti bolniškemu podporam. Sedanji sistem plačevanja boln. podpore šele po desetih dneh bolezni, ako se član zdravi doma in takoj prvi dan, ako se zdravi v bolnišnici, ni pravičen. To ni odpravilo simulantov, ampak jih je pomnožilo. Slišal sem že izreke: "Bom pa deset dni diše bolan."

Najlože se simulante odpravi, ako deset dni konvencija uvede samo eden razred bolniške podpore; v tem razredu bo mo vsi skupaj enako plačevali in jemali. Tako bo najboljše. Če se bi pa združili z različnimi drugimi organizacijami, tako da bi razne narodnosti prišle v skupno organizacijo, potem bi se pa spet simulacija povečala. Sedaj smo v večini Slovenci in Hrvati pri naši jednoti. Če bi pa prišli tudi drugi neslovenski narodi vmes, bi bilo slabše.

Za prvih 30 dni bolezni naj se plača podpora od prvega dne. Najboljši nasvet glede simulantov je dal sobrat Jernej Urh iz Springfielda, Ill. On priporoča v sprejem sistem plačevanja od prvega dne bolezni za prvih 30 dni. To je vredno upoštevanja.

Priporočam delegatom in gl. odbornikom, da kaj ukrenejo glede starih in onemoglih članov, tako da ne pridemo na stare dni na cesto. V tem bo videla tudi naša mladina, da bo imela na stare dni zavetje in pomoč pod zastavo SNPJ. To je priporočilo potovalnega zastopnika, člana društva št. 262. — Anton Zidanšek.

Vprašanje dnevnika

Cleveland, O. — Ali je dnevnik Prosveta potreben za SNPJ? Po mojem mnenju je nam neobhodno potreben. Ako beremo novice in dopise, lahko razvidimo, kaj nam je dnevnik Prosveta. Večini naših članov in naročnikov je dnevnik Prosveta edini vir, kjer dobijo pravilno sliko novic sedanjega gnilega kapitalističnega sistema. S takim gradivom in pravilnimi interpretacijami novic je Prosveta privlačna na tisoče slovenskih delavcev do spoznanja, da edini izhod nas delavskih mas je, da se moramo organizirati politično in industrijsko in da samo v skupnosti je moč. "United we stand, divided we fall."

Predno pa gre 10. redna konvencija SNPJ na rekord za obli-gaten dnevnik Prosveto, naj delegatje premislijo, da pri tem bodo zelo prizadeti člani velikih družin. Kaj je treba več kakor eno Prosveto v hiši, ena je potrebna. Če konvencija odobri obli-gatni dnevnik Prosveto, bo imelo tukaj članstvo zadnjo besedo in ne konvencija. Pogledajmo, kaj je zadnja konvencija JSKJ odobrila. Da si postavijo svoj lastni dom. Članstvo je protestiralo in šlo je na splošno glasovanje. Članstvo JSKJ je podirilo in razveljavilo sklep konvencije z veliko večino glasov. Ravno isto se lahko zgodi pri SNPJ.

Po moje mnenju bi bilo najboljše, da vsa društva prireajo

veselice v korist dnevnika Prosvete. Sodelavci in naročniki naj prireajo "card parties" ali kaj aličnega, in tako si bomo obdržali Prosveto, ne da bi naložili breme na rame vsega članstva. Članstvo je sedaj težko zmaguje, kako bo pa šele potem, ako mu naložimo še težje mesečne prispevke. — Frank Dornish.

Od "večnega delegata"

Chisholm, Minn. — Podpisani sem nekak "večni delegat", kajti udeležil sem se menda vseh dosedanjih jednotnih konvencij. Priporočam delegacijam X. konvencije, da kolikor mogoče obdrži stari glavni odbor iz razloga, ker sedanji odbor najbolj pozna jednotna vprašanja in splošne razmere. Z novimi odborniki v sedanjih časih bi nastale razne poteško-če, vsled tega priporočam, da ostanejo stari odborniki. To sem napisal po mojem prevdanku sedanjih razmer za koristi S. N. P. J!

Matiija Pogorelec.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beleške iz raznih krajev

Poročilo z uspelega shoda

Hermine, Pa. — Trinajsti maj nam bo menda ostal v spominu še dolgo let. Na ta dan se je namreč vrnil eden največjih socialističnih shodov kar sem jih še videl v okraju Westmoreland. Nastopil je Norman Thomas v avditoriju srednje šole v Greensburgu, Pa. Predstavil ga je 1,350 glavi množici John R. Keister, bivši distriktni pravnik, a sledečimi besedami: "Se nikdar v svojem življenju se nisem čutil tako ponosnega kot se v tem trenutku, da zagovarjam principe soc. stranke, ki je edina stranka, katera vsebuje resen in odkritosrčen program, kateri bi se moral razglasiti po vsem našem okraju."

Sodrug Thomas je med svojim govorom dejal, da bi morali vsi drugi slediti pogumu lokalnega advokata in pristopiti v stranko ter pomagati zagovarjati in širiti ideale socialističnih principov. Filozofija izkoriščevalcev je bila, da morajo ljudje delati, delati in delati, da se jih tako drži v temi. Sedaj pa se s pomočjo stroja produciira v tolikih množinah, da ni treba več delati dolge ure. Le urediti je treba delo in produkcijo ter distribucijo tako, da bo v korist vsemu ljudstvu, ne samo peščici mogotcev.

Norman Thomas je tudi omenil kontinentalni kongres, katerega program je treba širiti s potrebno propagando. To je neobhodno potrebno, da se delavci in farmerji široko dežele organizirajo pod zastavo organizacije, ki se je ustanovila na kontinentalnem kongresu v Washingtonu dne 7. maja. Hoover je govoril o krepkem individualizmu, Roosevelt brani bankirje in velekapital, delavci in farmerji pa si morajo sami pomagati s svojo organizacijo, ako hočejo kaj doseči. Zanašati se na republikansko ali demokratsko stranko je brezupno. To je dosedaj že lahko videl sleherni trpin, sleherni delavec, farmer in mali trgovec ter uslužbenec. Mesto dveh teh je v skupni organizaciji, s katere pomočjo si lahko

osvojijo vse dobrine, katere so omogočili oni sami. Zato pa naj tudi nad njimi sami gospodarijo tako, da bodo v korist vsemu ljudstvu.

Rojaki v okraju Westmoreland so se začeli zavedati geala, da v slogi je moč. Shod je bil zelo uspešen. Kolekta je znašala sto dolarjev. Razprodalo se je čez 250 tiskovin in knjižice. Pri aržiranju tega shoda je veliko pomagal J. R. Keister, ki je član okrajnega komiteja ter se udeležuje vseh sej. Shod so na priporočilo Keisterja naznanili vsi listi v okraju. Raznesli smo 5,000 plakato od hiše do hiše v naselbinah Jeannette in Greensburg.

Westmorelandski soc. lokal ima sedaj 13 soc. klubov, želeli pa je, da bi jih imel vsaj 50 do kongresnih volitev leta 1934. Organizirajte soc. klube vseh povsod. Pristopajte v soc. stranko, ki vas potrebuje in v njo. Brez boja ne bo zmage.

Med raznimi vprašanji na Thomasovem shodu je bilo tudi vprašanje, dali pride soc. stranka do moči potom glasovanja. Thomas je na kratko odgovoril, da zakaj ne, saj se je tudi Hitler poslužil glasovnice in z njo dosegel moč ter uničil vse, kar je bilo na poti privilegiranim slojem in tako pomagal obdržati reakcije in kapitalizem ter militarizem na krmilu. Soc. stranka pa bo porabila svojo moč v korist ljudstva in za ljudstvo!

Na kontinentalnem kongresu smo slišali marsikaj koristnega od govornikov, ki so nas pozivali v boj za naše lastne delavske interese. Nihče ne more reči, da so bili vodje kongresa nazadnjaki. Od vas delavcev in farmerjev je odvisno, ali bo nova izjava neodvisnosti samo na papirju ali če postane meso in kri. Zato pa naprej v boj za pravico, blagostanje in pravično povračilo za delom vsem, ki so voljni delati in pomagati onemoglim in vrednim! K vragu z onimi, ki se protivijo opravljati svoje dolžnosti v korist splošnosti! Anton Zornik.

Med raznimi vprašanji na Thomasovem shodu je bilo tudi vprašanje, dali pride soc. stranka do moči potom glasovanja. Thomas je na kratko odgovoril, da zakaj ne, saj se je tudi Hitler poslužil glasovnice in z njo dosegel moč ter uničil vse, kar je bilo na poti privilegiranim slojem in tako pomagal obdržati reakcije in kapitalizem ter militarizem na krmilu. Soc. stranka pa bo porabila svojo moč v korist ljudstva in za ljudstvo!

Na kontinentalnem kongresu smo slišali marsikaj koristnega od govornikov, ki so nas pozivali v boj za naše lastne delavske interese. Nihče ne more reči, da so bili vodje kongresa nazadnjaki. Od vas delavcev in farmerjev je odvisno, ali bo nova izjava neodvisnosti samo na papirju ali če postane meso in kri. Zato pa naprej v boj za pravico, blagostanje in pravično povračilo za delom vsem, ki so voljni delati in pomagati onemoglim in vrednim! K vragu z onimi, ki se protivijo opravljati svoje dolžnosti v korist splošnosti! Anton Zornik.

Med raznimi vprašanji na Thomasovem shodu je bilo tudi vprašanje, dali pride soc. stranka do moči potom glasovanja. Thomas je na kratko odgovoril, da zakaj ne, saj se je tudi Hitler poslužil glasovnice in z njo dosegel moč ter uničil vse, kar je bilo na poti privilegiranim slojem in tako pomagal obdržati reakcije in kapitalizem ter militarizem na krmilu. Soc. stranka pa bo porabila svojo moč v korist ljudstva in za ljudstvo!

Domača zabava

Milwaukee, Wis. — Kakor je bilo že poročano, bo obdrževal namovo ustanovljeni pevski klub Zvon domačo zabavo v soboto večer, dne 20. maja, v Gabrieli dvorani.

Zvon je igral pred leti veliko vlogo v naši naselbini; bil je to prvi pevski klub in tudi prvo kulturno društvo, dokler ni bil ustanovljen soc. pevski klub Naprej. Da se to izpočetka tako delavno pevsko društvo ni obdržalo pri življenju, je bilo pač krivo to, ker takratni voditelji niso razumeli duha časa in so zavozili v narodnjaške vode; zato pa bo sedanje vodstvo hodilo po drugih potih, ker klub sestoji iz napredno mislečih in za delavsko stvar vnetih moč, ki so požrtvovalni in iskreni v svojem delovanju.

Ni dvoma, da je ta korak naših starih pevcev pozdravila vsa naselbina z veseljem, kar pač pomeni ojačanje našega kulturnega delovanja in vzpodbudo za vse, ki želijo, da se v naselbini povrnejo spet stari

čas naš tako vzorne slopske skupnega delovanja za našo dobro stvar.

Zato ni dvoma, da bo prva prireditve našega Zvona prinesla velik uspeh v vseh zirihi. Vsi, ki so napredni mišljenja in gojijo resnične lje za obnovo prejšnjega, ko živahnega kulturnega delovanja, bodo drage volje pomagali da bo Zvon dosegel velike uspehe.

Zvon potrebuje in tudi našo pomoč, zato je potrebno in koristno, da delujemo z združenimi močmi, ker nov uspeh pomeni korak na do vztrajnejšega in smotnega delovanja za napredno stvar.

Na svidenje v soboto v Pokažimo našim pevcem, smo z njimi! Pozdravimo bujeni Zvon z veseljem in srčnostjo, da bodo peveli temveč veselja do svoje naloge.

Star pesnik

A. D. in njen poročevalci

Cleveland, Ohio. — Amer. Domovina je naznanila, da šlje posebnega poročevalca Chicago na X. konvencijo SNPJ. O tem se izražajo Enakopravni da bo tako dobro došel kot v cerkev. Pirc utemeljuje, ima SNPJ 6,000 članov v velandu. Res bo menda tako. Če bi imela Prosveta 5,000 rodnikov v Clevelandu, ne bilo treba poročevalca A. D. bi poročal članom SNPJ v velandu, kaj se godi na konvenciji njih organizacije, ne) naročil.

Nisem proti poročevalcem, če so tudi od nasprotnih listov. Ampak delegacija si naj

Neki član je argumentiral seji društva V bo, da bi treba več agitacije za Prosveto, sam pa da ni nikh in da ga ni sram. Ni pravimo, da bi moral biti član agitator in tudi narobe. Tako bi moral ta član naj sam zase agitirati, da se bi pomni, da menda za Raduga ni lista, ki bi toliko delo po SNPJ in Prosveti kot za mazan listič, ki je oglaševalske v času New York obštrajka l. 1922. Pa se bi bijo člani, ki so narodniki dajejo dopise temu listu celo napadajo svoje brate njem kot dopisniki. Zdi se pa, da bo igral vlogo kot Chas. Novak, alias Bartol Porocevalce A. D. bo samo demokrate in zmznjeno No pa delegacija SNPJ v bro podkovana in zakulni lobisti bodo malo opravili njeje.

Frank Babič

Očetu v spomin

Clairston, Pa. — Meseč na najlepši mesec v letu, na spominja na tugo in žalost. 8. maja 1925 je namreč umrl ljubljeno oče in soprog Vili Drnec, ki se ga vedno spominamo, ker je bil skrben oče. Ohranimo mu trajni min! Zalujoca soproga.

Frances Drnec in deti

DOMAČ DROBIŽ

Poverilni odbor se snide v to in bo reševal zadeve delegatov.

Spet samomer

Hermine, Pa. — Tu si je življenje John Hrobac, star let in doma iz Čezsoce pri na Primorskem, najstarejši SNPJ v tej okolici. Društvo je vsa pomrla in zadnja leta staroval pri svojih ožjih kkih. V Ameriki je bil 30 let.

Rojakinja umrla

Reading, Pa. — Narodna mrla Helena Jaklič, stara 81 in doma iz Dolnje Stoline Zagorju. Podlega je operaciji slepiču. Tu je bila 20 let in pušča moža in četvero otrok, da je članica društva JSKJ.

Proces Grilec spet pred sodiščem

Chicago. — Obravnava Ivanu Grlicu in sodelavcem zadevi umora Geo. Karla je la zadnji teden ponovno pred na 22. maja.

Rojak v javni shodi

West-Allis, Wis. — Takole župan Baxter je imenoval venca Louisa Brenkula v javne knjižnice. Brenkul je ma iz Moxirja na Slavoniji član socialistične stranke.

Pismo na čikaški list

Chicago. — Na glavni pošti ima pismo Matija (521). Vprašati je treba "veritised Mail" in povedati njeno številko.

"General" Jacob S. Coxey (na levi) je hotel govoriti s stop-nic kapitola v Washingtonu ob 39-letnici, ko je vodil armado brez-poselnih tja, toda predsednik nižje kongresne zbornice Rainey (na desni) mu je to preprečil. Coxey je zdaj sam, general brez armade, pa nič ne šteje ...

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

PRI ŠT. VIDU PRED
POJASNITVIJO?da je Malko Malijo umo-
jen mož sam. — Mož in
brat aretirana!

Ljubljana, 29. aprila.

Enki umor posestnice
Malijske 26. t. m. pri Sv.
šentviški okolici na Do-
mbo kmalu pojasnjen. V
njenej moža, male
in drugih je toliko ne-
je se začel sum zgoš-
umorjenkinega moža
indijca za njegovo kriv-
prece, preiskava si o-
kratkem dokazov, nakar
Malijske aretirali.

govorili Malijske se je dago-
takole: mlada neča-
sosedni sobici na vrhu
jim kričanjem prebrnila
njegovo ženo. Oba sta
proti vratom, kjer sta
pred njiju dva roparja.
je vrgel na Malijske ženo,
drug je nastavljal re-
Malijske na prsi. Ta je re-
dobil ter se skril na tem-
stresju. Ko sta roparja
stopnicah, je stopil Ma-
Malijske ter šel v sobo k
jo je našel krvavečo na
žena mu je rekla še:
"brisočo!", takoj nato pa
Mlada nečakinja pa
da je bil prebuditel ropar-
Malijske samo enega človeka
njeno brado, ki je ypra-
imajo oče denar? De-
zakrčila in takoj nato
o stopnicah v pritličje k
ateri in staremu očetu.
tadva stopila v vežo, je
Malijske po stopnicah na-
povedal, da je žena mr-

se je dogodil zločin po o-
Malijske. V tem pripo-
ju že je nekaj nesogla-
m trdi Malijske, da sta bila
Malijske, pravi deklica, da
samo enega. Malijske trdi,
je žena še zaklala, naj
rišče, ostali domači in
pa vedo, da je bila Ma-
Malijske tako prehlajena za-
da sploh ni imela glasu.
zelo presekanim vratom
vratni vretenci so ran-
pa tudi ni mogla govoriti
vredno je tudi, da se je
il na podstrešje, name-
bi branil ženo. Če bi jo
takrat napadel in pri-
te rane, bi Malijske moral
je bil krik. Dejstvo, da je
Malijske pravega tudi po
kolenu, dokazuje, da se
sleem trdo borila. Zločin
ni mogel dogoditi kar v
enutkih, kakor je to vi-
Malijskem pripovedova-
Malijske je planila po stop-
pritišče takoj, ko sta ropar-
Malijske v Malijske sobo,
starki so prav tako že
il bežnih hipov stopili v
tedaj naj bi bil zločin že
Malijske mrtva in ro-
hike?

nekaži: Malijske pravi, da je
napadel z nožem ženo pri
Krvavi sledovi pa kaže-
bila Malijske napade-
Malijske: okrvavljene so
Malijske, v katerih se po-
di dva vboda z nožem,
Malijske sledov pa perilo po-
da bi jo bil morilec
Malijske toje pri vratih, bi bi-
Malijske tudi perilo. Ra-
Malijske ji je zadana s tako
Malijske, kakor bi ji ga
ne mogel zadati, če bi

mo poročali, je bilo
Malijske prislonjenih na hišo.
naj bi bil prišel na pod-
Malijske, ki je bila prislo-
Malijske lini. Policijske me-
Malijske vendarle skozi to
Malijske priti: leskev je
Malijske in lina preozka. Lina
Malijske okvir, okvir je mori-
Malijske. Od zunaj odtrgati
Malijske mnenju preiskovalcev
Malijske, ker je bil okvir
Malijske. Odstraniti ga je
Malijske z drogom, kar pa
Malijske ponoči tak hrup, da
Malijske v hiši gotovo
Malijske zaradi tega menijo,
Malijske odstranjen z no-
Malijske z namenom, da bi
Malijske sled oziroma na-
Malijske sled.

ki je spala mala ne-
Malijske bile omare odprte in
Malijske, znak, da jih je sto-

rilec odpiral po umoru. Že zgo-
raj pa smo navedli, da storilec
od časa, ko je prebuditel deklico,
in do svojega odhoda ni imel ča-
sa storiti vse to.

Tako kažejo vsi znaki, da je
imel storilec več časa, kakor pa
izhaja to iz Malijske izpovedi.
Sodeč po tem, se je moral izvr-
šiti umor še preden je maskir-
ni morilec prebuditel deklico. Med
izpovedi Malijske in temi dejstvi
pa je tako nesoglasje, da je bil
mož kmalu osumljen, da je sam
izvršil umor, pri čemer pa je im-
el pomočnike. Tukajanje časo-
pisje nalašč prikriva sum, da je
morilec Malijske sam, ter celo piše
o tem, kako složno in v ljubezni
sta oba zakonca živela — to pa
pišejo le zato, da ne bi z drugač-
nimi navedbami ovirali preiska-
vo.

Da je imel pomagače, dokazu-
jejo izjave sosedov, ki je videl
dva človeka na cesti pred Mali-
jske hišo in ki trdi, da je stal
v bližini neki avto četrte ure, na-
kar je odpeljal proti Ljubljani.
In še drugo dejstvo prica o po-
magatih: Malijske je bilo tisto noč
odpeljano tudi kolo. To kolo so
našli naslednji dan v Šmartnem
pri Litiji, naslonjeno ob gospo-
darsko poslopje. Tudi kolo je bi-
lo okrvavljeno, spet dokaz, da
je hotel tisti, ki je vozil kolo pro-
ti Litiji, usmeriti zasledovanje
v to smer. Vendar pa meni po-
licija, da je bilo to kolo prepe-
ljano z avtom do Šmartna in na-
lašče postavljeno ob gospodarsko
poslopje. Zato v litijski okolici
sploh ne vodijo nikakih preiskav.

Preiskava se bliža koncu, skri-
vnost umora se jasni: V Križah,
kjer je do poroke živel Malijske,
so aretirali Malijske brata, o ka-
terem sumijo, da je bil bratov
pomagač in da je ta tisti, ki se
je z avtom odpeljal usodno noč
od St. Vide proti Ljubljani. Pri
njem so našli okrvavljeno peri-
lo in hlače.

Takoj nato je bil aretiran tudi
pokojsnik mož, Andrej Malijske,
ker vsi dosedanj izsledki preiskave
potrdjujejo domnevo, da je Mali-
jske zaklal njen mož sam s po-
magati. Ljudje v okolici Sent
Vida so že od početka trdili, da
je morilec sam mož.

Ljubljanski listi sicer pišejo
o aretaciji nekoga na Gorenj-
skem, ne imenujejo pa imena. O
aretaciji Andreja Malijske pa za-
zda še sploh molčijo.

Oba aretirana tajita krivdo,
vendar pa Malijske brat ne more
povedati, kje je bil usodno noč
in dan po umoru. Sledilo bo še
nekaj aretacij.

Voditelj hrvatskih radišcev dr.
Maček obsojen na 3 leta.

Pritožba je nemogoča.

Dne 29. aprila dopoldne je bi-
la izrečena razsodba v procesu
proti voditelju hrvatskih radi-
šcev dr. Vladimiru Mačku. Obsojen
je na tri leta strogega zapor.

V razpravno dvorano so ob pol
11. dopoldne pripeljali obtoženca
dr. Mačka, nakar je takoj vstopil
ves sodni senat (v katerem je
bil tudi dr. Alojz Gradnik, znan
slovenski pesnik). Predsednik
senata dr. Petrovič je prebral
sodbo:

Sodišče je spoznalo, da je dr.
Vladimir Maček kriv, da je od 5.
do 7. novembra 1932 v Zagrebu
sodeloval pri izdelavi in pisme-
ni sestavi resolucije, ki jo je tu-
di podpisal, in pri čemer je imel
v sporazumu z ostalimi udeleženci
namen, da resolucijo izvedo
tudi posamezne osebe izven kro-
ga njenih sestaviljalec. Četrta
točka resolucije predstavlja zločin
po čl. 3 zakona o zaščiti drža-
ve v zvezi s paragrafom 70 in
točko 4. paragrafa 71 kaz. zak.
Zato se obtoženi dr. Vladimir
Maček obsoja na tri leta strogega
zapor. V kazni se mu šteje
preiskovalni zapor od 10. marca
do danes. Priznajo se mu olajša-
ve pri izvrševanju kazni. Razen
tega se obsoja na plačilo stroš-
kov kazenskega postopanja.

Sodišče utemeljuje obsodo s
tem, da je dr. Maček res podpi-
sal resolucijo, ki jo je bil tudi
sestavil in v kateri se zahteva,
naj se vrne Jugoslavija v stan-
je pred 1. decembrom 1918. Z
nazivom "srbska hegemonija" je
misljena v resoluciji državna o-
blast kraljevine Jugoslavije. In
ker zahteva resolucija odstrani-
tev srbske hegemonije, je za-

htevala s tem ločitev velikega
dela države od današnje celote.
To pa je veleizdaja. Rezolucija
je bila po mnenju dr. Mačka na-
menjena za ožji krog, sodišče pa
je spoznalo, da vsebuje resoluci-
ja tudi pozive na akcije in je bi-
la torej namenjena gibanju, ne
posameznikom. Enako je dr. Ma-
ček s svojimi intervjuji tujim
listom ustvarjal mnenje, da je
treba državo razdeliti.

S tem je zakrivil zločin po čl.
3 zakona o zaščiti države, ki
predvideva za tako dejanje do 5
let robijske. Za olajševalne okoliš-
čine je sodišče upoštevalo obto-
ženčovo priznanje, da še nikoli
ni bil kaznovan in da je vdovec
z dvema nedoraslimi otrokoma.
Obremenilno pa, da je storil de-
janje v težkih prilikah (ko take
parola vžigajo) in da ga je storil
voditelj bivše velike stranke.
Ker je dr. Maček v preiskavi in
pred sodniki podal izjave, ki so
precej omilile vsebino resolucije,
je sodišče spremenilo robijo v
strogi zapor.

Tako utemeljuje obsodo. Dr.
Maček bo menda prepeljan v kaz-
nilnico v Požarevec (Srbija),
kjer bo užival vse olajšave: smel
bo nositi svojo obleko, dobivati
liste in knjige, lahko bo preje-
mal svojo hrano itd.

Omenili smo že, da so Mačko-
vi politični prijatelji poslali pred-
sedniku senata pismo, v katerem
izvajajo, da so tudi oni podpi-
sali inkriminirano resolucijo. Tu-
di razsodba pravi, da je dr. Ma-
ček izvršil ta svoj zločin s po-
močniki. Nenavadno je, da je
kljub temu stal pred sodniki sa-
mo dr. Maček, dočim so mnogi
drugi njegovi sodelavci na svo-
bodi in niso niti v preiskavi. Dr.
Maček je pač predstavnik nek-
daj najmočnejše hrvatske stran-
ke in mogoče so hoteli z njego-
vo obsodo opozoriti ostale me-
ščanske opozicijske. Ni pa dvo-
ma, da bodo radičevci porabili
Mačkovo obsodo za agitacijo,
kakor tudi Mačkovo izjavo pred
sodiščem: da bo namreč nadalje-
val s svojo borbo.

Se to: zoper razsodbe tega so-
dišča je vsaka pritožba nemogo-
ča. Tako bo dr. Maček moral pre-
sedeti tri leta zapor, iz katere-
ga ga lahko reši le kralj s po-
milostitvijo ali pa kakšna vlad-
na, notranje politična spremem-
ba. Ker so take spremembe do-
kak pogoste, je verjetno, da dr.
Maček ne bo presedel vseh teh
troje let.

Smrtina nesreča. — Dne 27.
aprila je v škofijskem gozdu v
Betnavi pri sekkanju podirilo dre-
vo 73-letnega posestnika Alojzi-
ja Obrehta iz Spodnjega Radva-
nja. Ko so prispeli mariborski re-
ševalci v gozd, je bil starček že
mrtev.

Tovarna pogorela. — Ze pred
kakim mesecem je gorelo v Vin-
garju in sicer je pogorelo gospo-
darsko poslopje tovarne pohišt-
va, ki nosi ime "Vintgar". Tak-
rat so sumili, da je ogenj nekdo
podtaknil. Dne 28. aprila pa je
zagorela okrog 8. ure zjutraj to-
varna sama ter kljub nagli po-
moči gasilcev pogorela. Požar so
kmalu opazili, prihiteli so gasil-
ci iz Gorja, Podhoma in Zasipa
ter začeli sipati vodo v goreče
poslopje. Zasluga gasilcev je, da
se ogenj ni razširil na sosedno
hišo in žago. Tovarna sama je
pogorela do tal z vso zalogo po-
hištva in nekaj vagoni manjših
izdelkov. Zadnje čase je bilo v
tovarni zaposlenih okrog 30 de-
lavcev in delavk, ki so zdaj ob
službo, pred leti pa je tovarna
zaposlovala okrog 100 delovnih
sil.

Matt Katalinich, petletni sin
rudarja v Benici, Ill., nabira do-
narne prispevke za stavkajočih
rudarjev, člano progresivne unije,
v okraju Franklina.

Špekulacije z ljudskim
denarjem pod zaščito

Značilna izjava bivšega federal-
nega uradnika. Vlada depart-
ment je protektriral špekularne
bankirje, ne pa vlagateljev

Washington, D. C. — Tatvine
ljudskega denarja v bankah so
postale v zadnjih štirih letih ta-
ko običajne, da niso ustvarile ni-
kakakega vznemirjenja v uradu
federalnega kontrolorja. Bančni
uradniki so špekulirali z denar-
jem vlagateljev in informacije o
tem je vladni urad sprejemal kot
nekaj samoposebi umevnega.

To senzacionalno izjavo je po-
dal na zaslišanju pred senatnim
odsekom za bančne in denarne
zadeve John W. Pole, bivši fe-
deralni bančni nadzornik, v zvezi
s polomom Harrimanove ban-
ke v New Yorku.

Pole je podal to izjavo v svo-
jo lastno obrambo, ker ni pod-
vzel nikake akcije proti uradni-
kom Harrimanove banke, ko so
ga vladni bančni nadzorniki o-
pozorili, da uradniki te banke
špekulirajo z denarjem vlagate-
ljev. Pole je dejal, da ni zahteval,
da se uradniki obtoži, ker se
je bal, da bi to katastrofalno
vplivalo na bančno situacijo.

Harrimanova banka in druge
financijske institucije so silno kri-
tizirale kongres, ker je odlašal z
načrti glede uravnovešenja bud-
žeta, na drugi strani pa so se
upirali davkom za kritje vladne-
ga deficita.

Vladna korporacija za rekon-
strukcijo financ je bila ustanov-
ljena na pritisk finančnih mag-
natov, ki so zagrozili, da bodo ru-
inirali deželo, ako ne bo kongres
pristal na njihove zahteve. Tako
je prišlo, da je prišla vlada de-
letiti "dolo" milijonarjem in sub-
vencije bankrotiranim instituci-
jam. Bankirji, ki so kradli de-
nar vlagateljev, so dobivali na-
grade, namesto da bi jih vlada
poslala v zapor.

Križa ni znižala izplača-
nih obresti

V prvi četrtini leta so še večje
kot so bile pred letom

New York. — (FP) — Edina
panoga, ki ne pozna krize, so up-
niki, ki vlečejo obresti nemoteno
in neglede na stanje dežele in
dolžnikov. Njih delež narodnih
dohodkov se viša iz leta v leto,
križa gor križa dol, brezposelnost
ali prosperiteta.

Tudi v prvi četrtini tega leta
so upniki prejeli več obresti kot
lansko leto za isto dobo ali kdaj-
kol prej. To neglede na "bančni
praznik". Po podatkih new-
yorškega "Journal of Commerce"
so znašale obresti za prve
tri mesece:

1932.....\$1,121,707,000
1933.....1,125,043,000

Bizniške aktivnosti so bile v
tej dobi na najnižji točki sed-
nje depresije, prav tako plače in
zaposelnost. Brezposelnost je v
marcu narasla na 17 milijonov,
obresti pa je bilo v tem mesecu
izplačanih nad 290 milijonov —
skoraj 11 milijonov več kot v
marcu 1932.

V istem mesecu so bile plače
33.4% nižje kot leta 1926 in ce-
ne farmerskih pridelkov pa 51%
nižje kot pred vojno.

Upoštevajoč to, ni prav nič
čudno, če so farmerji zagrozili
a splošno stavko in jo v nekat-
rih krajih srednjega zapada tu-
di izvedli kljub prekleto ob dva-
najsti uri. Čudno je le, da ni več
nemirov v deželi. Struna pa po-
staja prenapeta in če kmalu ne
pride "new deal", zna tudi po-
liti.

Legislatura sprejela predlogo
proti "yellow dog" pogodbam

Sacramento, Cal. — Sklepan-
je takozvanih "yellow dog" po-
godb bo prepovedano, ko bo go-
verner podpisal zadevno predlo-
go, ki je bila sprejeta v legisla-
turi. Predloga določa, da ne sme
noben delodajalec siliti delavcev,
da podpisujejo pogodbo, da se ne
bodo pridružili delavski uniji.

Senatna zbornica je ubila klav-
zulo v predlogi, ki je prepove-
dovala izdajanje rodnijskih pre-
povedi brez zaslišanja v delav-
skih sporih. Predloga bo izroč-
no governerju v podpis, ko se bo-
do odseki obeh zbornic zedinili
glede revizije.

Slovenska Narodna **Podporna Jednota**

Ustanovljena 8. aprila 1904

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. Tel. Rockwell 4904

GLAVNI ODBOR S. N. P. J.

UPRAVNI ODBOR:
VINCENT CAINKAR, predsednik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
FRED A. VIDER, gl. tajnik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
BLAS NOVAK, tajnik bol. oddelka.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JOHN VOGELICH, gl. blagajnik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
FILIP GODINA, upravitelj glasila.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JOHN MOLEK, urednik glasila.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

ODBORNIKI:
ANDREW VIDRICH, prvi podpredsednik, 609 Russell Ave., Johnstown, Pa.
DONALD J. LOTRICH, drugi podpreds., 1937 S. Trumbull Ave., Chicago, Ill.
JOHN J. ZAVENTNIK, gl. zdravnik.....3724 W. 26th St., Chicago, Ill.

GOSPODARSKI ODBOR:
FRANK ALESH, predsednik.....2124 S. Crawford Ave., Chicago, Ill.
JOHN OLIP.....149 S. Prospect Ave., Clarendon Hills, Ill.
JOSEPH SISKOVICH.....16118 Huntmore Ave., Cleveland, Ohio

POROTNI ODBOR:
JOHN GORSEK, predsednik.....414 W. Hay St., Springfield, Ill.
ANTON SULAR.....Box 27, Arma, Kana.
JOHN TRČELJ.....Box 257, Strabane, Pa.
FRANK PODOBOJ.....Box 61, Parkhill, Pa.
FRANCES ZAKOVSEK.....1016 Adams St., No. Chicago, Ill.

OKROŽNI ZASTOPNIKI
GEORGE SMREKAR, prvo okrožje.....127 Main Ave., W. Aliquippa, Pa.
JOHN LOKAR JR., drugo okrožje.....1198 E. 170th St., Cleveland, Ohio.
FRANK KLUN, tretje okrožje.....Box 653, Chisholm, Minn.
JOSEPH BRATKOVICH, četrto okrožje.....R. R. 5, Pittsburg, Kana.
FRANK KLOPČIČ, peto okrožje.....Star Rt. 4, Box 31, Cle Elum, Wash.

NADZORNI ODBOR:
FRANK ZAITZ, predsednik.....3630 W. 26th St., Chicago, Ill.
HRAST ALBERT.....Box 861, Las Vegas, Nevada.
FRED MALGAI.....25 Central Park, Peru, Ill.

POZOR!—Korrespondenca z glavnimi odbori, ki delajo v gl. uradu, se vrši tako:
VSA PIRMA, ki se nanaša na pade gl. predsednika, naj se pošlje na predsedništvo.
VSE DENARNE politične in stvari, ki se tičejo gl. upravnega odbora in jednote vedno
naj se pošljejo na gl. tajništvo.
Vse zadeve, ki se tičejo gl. blagajniške podpore, naj se pošljejo na bol. tajništvo.
Vse zadeve v zvezi s vlagateljimi posli, naj se pošljejo na blagajništvo.
VSE PRITOŽBE glede poslovanja v gl. upravnem odboru naj se pošljejo Frank Zajen,
predsednik nadzornega odbora.
VSE PRITOŽBE na gl. porotni odeli se naj pošljejo na John Goršek, predsednik porot-
nega odbora.
VSE DOPISNE in drugi spisi, naslovljeni, naj pošljejo na gl. urad, kar je v zvezi
s glavnimi odbori, naj se pošljejo na "PROSVETA", 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
NOTI: Correspondence with the Executive Office should be addressed as follows:
Communications for the business president should be addressed to him.
All remittances of money and business concerning judges and members other than such
benefit should be addressed to the secretary's office.
Matters of which benefit should be addressed to the assistant secretary.
Financial matters under the jurisdiction of the treasurer's office should be taken up
with him.
Complaints concerning the work of the executive board should be addressed to Frank
Zaitz, chairman of the Board of Supervisors.
Charges, complaints and appeals should be addressed to John Goršek, chairman, Judicial
Committee.

Ameriški standard prekoračil
ocean

Chicago. — Bivši governer
Wisconsin Phil LaFollette je na
sestanku v Palmer House pove-
dal avdienci "iz boljnih krogov",
da se ameriški standard ala Moo-
verville in Roosevelt Roost na-
glo širi tudi po Evropi. Na o-
bronkih Berlina živi poldrug mi-
lijona proletariata v jamah in
barakah iz pločevine in starih
deek — v naselbinah brezposel-
nih, ki so podobne hooverviliški
Ameriki.

Distriktni pravdnik vprašan za
pojasnilo

New York. — Civil Liberties
unija zahteva od distriktnega
pravdnika Craina pojasnilo, kdo
in zakaj je udri v urad odbora
za odpravo žrtvam Hitlerjevega
fašizma. V urad nove organiza-
cije sta udria dva detektiva v
službi distriktnega pravdnika.
Civil Liberties unija pa želi ve-
deti, kaj se skriva za to akcijo
in kdo jo je instigiral.

Pisatelj Barbusse pride v Ame-
riko

New York. — Henry Barbus-
se, sloviti francoski pisatelj in u-
rednik, je sprejel vabilo Ameri-
škega komiteja proti fašistične-
mu terorizmu v Nemčiji in bo
prišel v Združene države prihod-
nji mesec, kjer bo na shodih go-
voril proti Hitlerjevemu režimu.

JUBILEJ UTEMELJITELJA
KVANTNE TEORIJE

K sedemdesetletnici pro. dr.
Maksa Plancka

Te dni je izpolnil svoje 75. le-
to eden najpomembnejših razis-
kovalcev naše dobe, prof. dr.
Max Planck. Njegove teorije so
postavile kakor Einsteinova rela-
tivnostna teorija vso izročeno
fiziko na glavo in ustvarile no-
vo svetovno naziranje v znano-
sti. Planck je študiral mate-
matiko in fiziko v Monakovem
in Berlinu in že njegov mladost-
ni spis o zakonu ohranitve ener-
gije mu je prinesel nagrado
goettingenskega vseučilišča ter
je izhajal v vedno novih izdajah.
Odločilne pobude za svoje delo
je prejel od raziskovalca Clausi-
usa, ki je eden izmed ustanovi-
teljev termodinamike, po drugi
strani pa od ustanovitelja mo-
derne svetlobne analize Kirch-
hoffa, kateremu je sledil na sto-
lici za teoretično fiziko v Berli-
nu. Ogromno je Planckovo delo
in tako vsestransko, da ga v
kratkem člančku vsebinsko ne
kaže niti omenjati. Najbolj znan
je postal kot oče moderne teo-
rije, ki nam je odprla nove po-
glede v zgradbo atomov in o
zgradbi sveta ter njegovih ali
sploh. Če celo pokolenje fizikov
bo imelo dovolj časa, da bo izr-
palo vsaj v glavnem vse mož-
nosti, ki jih je postavil prof.
Planck s svojo genialno teorijo.

"Stari in dobri časi so že tukaj!"

Kdor ne veruje naj se sam prepriča na 1921 Blue
Island Ave., kjer bo v

soboto, 20. maja in v nedeljo 21.

VELIKA OTVORITEV

nove slovenske gostilne, kjer se bo vsaki dan točilo sveže,
najboljše postavno pivo, po najnižji ceni.

5c vrček in vsake vrste sveži
prigrizki po **5c**

V HOTELU BLUE ISLAND

Delegati X. red. konvencije dobro došli!

Enako se priporoča obiskovalcem svetovne razstave, kjer
so jim na razpolago čedne in najcenejše stanovanjske sobe.

ANDRO SPOLAR, hotelir,
član dr. št. 39 S. N. P. J.

Tone Seliskar:

NASEDLI BROD

Roman v treh delih

V srcu je rahla nova ljubezen, majcena, nežna za črva, ki ga je spočel.

Poklical si je v spomin vse, kar je slišal o hudih poridih, ki trajajo po ves dan. Da, včasih je treba otroka žrtvovati, da rešijo ženo. S kleščami mu stisnejo lobanjico, večkrat morajo prerezati trebuh, marsikdaj žena umrje in ostane samo dete.

Bil je ves bolan od teh stvari in nesrečen. Ze je odprl vrata, da bi šel v sobo, pa se je zopet vrnil, odprl je okno in gledal v noč, ki je bila zdaj umita in sveža, da so sijale zvezde, kakor bi jih nevidna roka obrisala.

— No, gospod Železnik, je zaslišal za hrbtom babičin glas, zdaj pa le!

Zasopel je od olajšanja in šel v sobo. Medla luč je svetila na mizi. Ana je ležala blede in izmučena. Lasje so se oprijemali potnega čela, nasmehnila se je Justinu, blaženo, kakor mučenica, ki so jo sneli s kolesa.

Poleg nje je ležalo dete.

Po prstih se je približal postelji in se sklonil nad novim bitjem. Črni lasi so se gosto sprijemali temena, debel zalit obrazek je bil rjav in masten, nosček je komaj gledal iz lice, majhne, drobne ustnice so bile napete.

Šmejal se mu je. Pokleknil je na tla, da ga je laže gledal, poljubil bi ga rad, pa se ni upal dotakniti te voščene lutke, ki je ležala poleg Ane kakor pupčka poleg deklice, ki si jo je vzela s seboj v posteljo.

Daniilo se je že, ko je šel leč v drugo sobo.

16

Za Justina je bilo vse izgubljeno v tem kraju. Vse ga je pustilo na cedilu. Občinski svetnik, kakopak, pod nosom se naj obriše! Ne more biti! V občinskem svetu morajo biti možje, ki kaj premorejo in ki imajo čiste roke tudi v zlahti, tu pa utegne lepega dne zažgati še svojo štacuno kakor njegov tast žago.

Hišo je kupil na dražbi konzorcij katoliškega konsuma in Justinu so odpovedali. Ne bodo redili v lastni hiši konkurenta. No, ni si veliko več storil iz tega. Gospodar v Ljubljani je umrl, oče je že najel lokal zanj in se je za vso moč pričel navduševati za mesto, kamor ga je zopet z vso silo vlekel. Prišel je razprodajati in nekako na novo živeti.

Ana je hitro okrevala. Z vso ljubeznijo se je posvetila otroku, pa tudi Justin sam se je navezal na tega črva, ki je bil od dne do dne krepkejši. Življenje se mu je zopet smejalo, vdal se je najlepšim sanjam bodočnosti. Peljal se je že večkrat v Ljubljano in si najel stanovanje nekaj hiš proč od lokala. Sicer pa je ostajal doma ali pa hodil loviti postrvi. Včasih je zažvižgal Diani, ki se je razrasla v lepo, vitko lovsko psico, vzel puško in šel v hosto, živeti je pričel, kakor bi nastopil v njegovem domu čisto novi, drugačni časi.

Marta je bila premeščena v St. Ilj. Justin je pisal Joštu, naj se zavzame zanj, mogoče bi lahko pri njih stanovala. V dolgem pismu mu je razložil, kako je z njim, ter mu obljuboval, da ga bo potem, ko bo Marta tam, večkrat obiskal.

Kadar je Ana dojila, je stal za njenim hrbtom in blaženo užival to družinsko idilo, saj ni bilo lepšega prizora, kakor je bil le-ta, ko se je rožnata belina prsi združevala z nežnim obrazom deteta, ki je pohlepno sesalo vršič materinega blagoslova, da se mu je mleko zalivalo po ustnicah.

Ce ga je previjala, je sedel poleg njega na postelji in se z njo vred radoval njegovih pol-

nih udov, saj je bil takole ta ubogi, mali nagec res srčan, ko je motovilil z rokami in nogami okoli sebe.

Krstili so ga za Bogdana, klicali pa kar Boggo, ker je krajše.

Kadar je Boggo zavekal, ga je dvignila mati k licu, raznežila se je do solz ob njem in mu govorila:

— Ti srček moj nedolžni, kako te ljubim! Kako nestrpno čakam, da me boš zagledal in spoznal, ah, ti ne veš, že sedaj drevenim od veselja, ko se boš pačil in klical: Ma-ma. Oh, da, tvoja sem!

Poljubljala mu je očke, lica, ročke. Odpela si je bluzo in ko so njene oči ujele obe polni obli, ta najbolj vidni, najbolj čiščeni dokaz materinstva, se ji je milo storilo: Kje je deklica, ki je sanjala ob luninem svitu o junaku...? Kje je punčka, ki je s ponosom opazovala rast obličaste beline ženskega ponosa? Počasi se je bližala selitev.

Na cesti pred hišo sta stala Justin Grebenc. Vroče je bilo, da se je kuhalo v zraku. Grebenc je imel zavahane rokave svoje srajce, da se je videla vsa koščena, kosmata roka.

— Tole pomeni dež, je ugibal Grebenc. Kdaj se boš selil, Železnik?

— Čez dober mesec ali pa že prej!

— Škoda te bo, res! Eh, da nisi zdržal bašte!

— Posojilnica ni dala.

— Pa bi šel k onim. Imajo!

— Tega nočem! Sicer pa, kar je! Ne govoriva o tem.

Po cesti sta prihitela Hrast in Marta. Oba sta bila razburjena. Hrast je že od daleč mahal Justinu. Čez cesto je zaklical:

— V Sarajevu so ustrelili prestolonaslednika in njegovo ženo! Zarota! umor! Na pošti sem zvedel.

Iz občinske hiše je planil orožnik in se zagnal proti cerkvi.

— Poglejte, vidite!

Skozi lino na strehi se je prikazal lesen drog, kmalu se je razvila preko žleba črna zastava, ki je obvisela kakor dolg curek nečesa pošastnega, groznega.

Justin in Grebenc sta planila v Hrasta.

— Saj ni res! To ni mogoče. Kje? V Sarajevu?

— Da, da, saj mi je poštar prebral brzjavko! Srbi! Sicer pa poglejta tja!

Na zvniku je vzplapolala črnorumena zastava, zavita v črno.

Novica jih je pretresla do mozga. Grebenc se je prijel za glavo in vzklikal:

— Vidiš, Srbi! Oh, oh, vojna bo!

Na cesti so se zbrale ženske, otroci; črnih zastav je bilo vedno več. Vse je hitelo k cerkvi.

— Pojdimo pogledat, kaj je! je dejal Justin. Marta, prosim te, ostani pri Ani. Kmalu se vrnem.

Pred cerkvijo je bilo mnogo ljudi. Kaplan je stal zgoraj na ograji, dva orožnika sta bila tam, dacar, ki je bil upokojen orožnik, je razlagal posameznim gruham nekaj hudega in važnega.

— Kaj je? je spraševal Justin, ko se je s Hrastom in Grebencem prerinil do njega.

— Strašen, zverinski zločin! Da, da, res! Prestolonaslednik Ferdinand je nadzoroval v Bosni vojaške manevre. V Sarajevu je bila parada čet in ko se je vozil po ulicah, so ga zločinci ubili.

(Dalje prihodnjé.)

Janko J. Srimšek:

KONJARJI

Rude je razpredel svoj načrt: "Tako bo najbolje. V štirih dneh se boste udušili. Denarja kakor peška. Samo pametno se je treba lotiti takih reči. Če bi bil v ugodnih prilikah imel vsaj po par tisočakov začetnega kapitala na razpolago, ne bi danes visel na očetovih plečih in stroških."

"Kaj jaz tudi?" se je vmešal najmlajši brat Francek.

"Molči in spat se poberi, da ne bodo oče jutri godrnjali in nas zmerjali z nočnimi ujedami! — Dolve, kavo zavri! Daj mi cigareto, Janko! — Česa vam tu ni bilo naprodaj! Za slepe cene! Čaj, kava, riš, petrolej, rum, sladkor, konjak, moka, saharin, tobak, o-lje, sardine. — No vrag je to! Vsakdo zahteva gotove novce. Na dan mu jih odšteje, z robo pa po- tlej gospodari kakor veš in znaš. Poznal sem v Šiški hoferja. Pri- čal piva ava sedela pri Keriču in mi je ponujal: "Cel vagon, ako hočeš! Bencina. Prodaš ga za petrolej. Celo lepše in svetle- je gori. Kraji in sela onstran Borovniškega kanca: Begunje, Košljek, Cerknica, Grahovo, Mla- ka, Dolnje in Gornje Jezero, Žirovnica, Sv. Vid se stopo za nje- ga. Dam ti ga po sedem, tudi po šest kron liter, ki si moj človek. Ampak — na rovaš niti kaplje. Po trinajst do sedemnajst ga prodaš. In to ti je zaslužek s sto odstotki in več!" — E-ej! Jaz

revček pa gospodar vsega skupaj dveh bankovcev po petdeset kron! In še ta dva krivo žigosana. Poglejte! S tisoč osem sto kronami, recimo, bi bil po šest vzel tri sto litrov in prodal za štiri tisoč pet sto. Te štiri in pol tisočaka bi bil v drugič zadržal. Sedem sto petdeset litrov. Zopet vzemimo prodajo po petnajst kron. Iznosi gotovih enajst tisoč in več. Ponovite trgovino še ne- kajkrat in čistih sto do sto pet- deset zelencev bi bilo pod stre- ho — — Ali razumete, otročič- ki, mojo povest? — To je ben- cin! Kje je druga roba, ki se pro- daja brez znoja s dobičkom dve sto, tri sto procentov!"

Rude nas je navdušeno po- gledal drugega za drugim, mi trije pa smo razgretih glav če- kali s svinčniki vsak po svojem papirju in računali — računa- li — —

"Popolnoma točno!" je potrdil Gustelj. "Ampak, koliko bi po- trebovali za prvo silo?"

"Najmanj dva do tri tisoča- ke!"

"Toliko?" sem se zanesel. "Saj konji niso tako dragi. Za nekaj sto kronic se dobi par. Sam veš, kako so ljudje prišli do njih. Vsak bi se mrhovine rad iznebil. Zima je. Sena ni. Do paze je daleč."

"Vse to je resnica," je priki- mal Rude. "Toda rečem ti, da bomo lahko vesel, ako nam hri- bovc ne bodo delali zgage. Ker vsi ti vojaški konji so ostali po-

dolinskih vaseh ob glavni cesti, medtem ko višji kraji komaj čakajo, da se tudi oni okoristijo. Ali ne govorim prav?"

"Aha!" je udaril Gustelj. "Je! Zadnji čas je, da se podvizamo. Če smo že dvakrat bili bedaki, bodimo vsaj v tretje pametnej- ši."

"Kako: dvakrat?"

"Lahko bi si bili konj nabrali zastoj, kolikor bi bili hoteli, ko so se soške vojske vračale. Po vseh njivah jih je bilo na pre- ostanek, po vseh vaških kotlih so se potikali. Vsak mulec jih je imel po troje. Burke smo u- ganjali z ubogimi živalmi, se- daj, ko jih potrebujemo, jih ni. In v drugič oni dan, ko jih je pred Kopitarjevo gostilno voja- ška komisija prodajala. Tako ti je to, če si pri rojstvu padel na trdo. Kadar se ti sreča sa- ma ponuja, jo pehaš od sebe. Pozneje se cmeriš. Ako nam še sedaj v Starem trgu izpodletí, se ne lotim ničesar več."

"Ne bo! Verjemite mi, da ne!" je krepil Rude. "Le denar- ja — denarja — in še enkrat: denarja mi dajte!"

"Denarja, da! Denarja!"

"Poglejmo!" je rekel Gustelj in počasi potegnil iz žepa ogu- ljeno listnico. Zasukal se je na sedežu tako, da nam je obračal hrbet in nismo mogli videti, kaj skriva v njej. Ganljivo skrbno je brskal po predakih, slinil prste in zamišljeno prešteval:

"Ena — dve — tri! Hudič! Zgončeva Ivanka me je upila za krono. Izpil sem tri četrtin- ke. Vino je po šestnajst. Vze- la mi je iz dvajsetaka trinajst kron."

Vrgel je na mizo tri razcefra- ne desetkronače, štiri fotogra-rije in šop ljubavnih pisem in kart: slike in dopisovanje z než- nim spolom, ki je bil z njim v zvezah denarnih in — onga — v zadnjih vojnih mesecih. Ker moj Gustelj, brat, je bil velik babjek pred Gospodom že tiste dni.

"No?" ga je pogledal Rude.

"Toliko in prevrtanega ne več!" je Gustelj menil pobito in pljunil na one tri bankovce. "Pisal pa bom Miciki in Fani, še bolje — brzjavim jima jutri zjutraj, da nujno potrebujem; da sem v zagati; bolan; magari za svoj lastni pogreb bom zahteval. Najkasneje v petih dneh bom premogel osem sto do tisoč kron."

"Trideset kron? To za voz ni dosti!" je zavrgel Rude. "Novci morajo biti do pojutrnjem. Slikaj si, kako je občinski Janez razglasil v nedeljo pod lipo. Pro- daja se vrši v četrtek dopoldne, danes je torek. — Koliko imaš ti?" je pobral Dolfeta.

Dolve je postavil na mizo štiri ogromne posode s črno kavo, nam postregel s svežim zavoj- čkom tobaka in zažvenkljal s povežnjem ključev. Pomenljivo nam je pomežiknil, pa rahlo in previdno, da ne bi prebudil oče- ta v izbi, izlekel izpod postelje zabojček, kamor je zaklepal svo- je skrivnosti.

"Nekoliko več že kakor oni —" je s palcem čez ramo pokazal na Gustija. "Milionar še ni- sem, ali bo že Bog tudi to dal. Mlad sem še —"

Iz knjige, zavite v materino ruto in povezano in zavezljane v platneno vrečko, ki se je bila našla v mojem nahrbtniku, ko sem se vrnil iz kasarne, je po- tegnil štiri zložene in lepo zli- kane stokronske bankovce. "To je moje premoženje. Na njegov račun se pri mamji zadolžim še za štiri takele krpe. In v vsega osem sto. Bo zadostovalo?"

"Za tebe v vsakem oziru. Tvo- je gmočno stanje popolnoma od- govarja zahtevam našega akcio- narskega društva," je razsodil Rude, si zavil smodčico in srk- nil požirek črne blojdre iz tre- bušastega lončka.

"Jaz imam dve kroni," je de- jal Francek. "Dal vam jih bom. Samo ne ogoljufajte me. Vrniti mi boste morali. Obresti ne za- htevam in zaslužka tudi ne."

"Spat, muha, sem ti rekel. Če ne —"

Pri dogorevajoči sveči smo iz- pilji kavo in do pike natančno ugotovili stanje našega kapita- la in še to, za koliko bo treba potrkati pri tej ali oni dobri du- šici za posojilo.

Ko smo s cigaretami v ustih po dvoje in dvoje legali v dve postelji, je barometer za drugi dan osorej preokoval naslednje denarne prilike: dva tisoč šest sto kron, če pojde vse po sreči; dva tisoč dve sto, ako se kje v svojih upih ne urežemo; v naj- slabšem slučaju gotovih dva ti- soč kron, ki jih zberemo sami iz lastnih moči — —

Dolve je ostal mož beseda. Prav za prav se je mati omeh- čala, ko nas je videla tako po- gumne in podjetne. Po dolgem prerekanju in beračenju vseh štirih — Francka, petega ne o- menim — je iz škrinje prinesla pet posvaljkanih stokrov in nam jih drhtečih rok zaupala pod poroštvom Rudolfove ne- deljske suknje, Dolfetove pišto- le in Gusteljevih potrdil o odda- nih priporočenih pismih za Fa- ni in Miciko. Sam je v naglici in napol zastoj prodal Bekše- vemu Francetu par novih čev- ljev, kupljenih od postojnskih tihotapev, za tri sto kron. Ru- de je od nekd dovolkel šop ban- kovcev. Ravno tako Gustelj, ki se je zraven tega pogodil še s Trebečevim Vencijem, da nas za šestdeset kron potegne do Sta-rega trga in nazaj. Z eno besedo: ko smo v sredo zvečer sedeli za mizo pod jasicami v Zgon- čevi kuhinji, smo bili oboroženi — kaj zato, četudi samo za ne- kaj ur — z okroglo vsoto treh tisočakov.

Gostilničar Andrej se je sicer munal in zbijal neslanosti, ko

amo se mu zaupali in ga prosili za svet. Ali nam je vendarle na dolgo in široko razlagal iz kate- kizma o konjskih barantijah vsa ona obširna in zapletena poglav-ja, ki govore o spoznavanju nog, repa in zob in oči, o pošatlji- vosti, smrkavosti, garjah, ušeh in drugih malih in cesarskih ta- dih. "Ampak — računajmo — računajmo — kaj bi vam govo- ril! Za take posle vi niste in niste!" je končal, zapiraje vrata za nami in nam po vrsti prija- teljski segel v roke. "Računaj- mo — da morebiti res kaj kupi- te. Dosti prida živinče, stavim, da ne bo. Ali bo šepasto ali br- ljavo. Najbrže oboje v eni tor- bi. Pa brez zamere, no, in — računajmo — lahko noč!"

Iz oblačnega večera je prile- tela črna skrb in se kakor cent- teška mora zavalila na četvero src. Ali ko smo se spet zvrsti- li okrog brleče leščerbe v doma- či kuhinji, pregledovali in z žel- jnimi prsti tipali one svilnato- auštee plave stotake; ko je Dol- fe postavil pred vsakega porci- jon črne kave in smo potonili v srebrne oblake tobakovega di- ma; ko je Rude smehljaje izdal zadnja povelja in nasvete, so se znova zjasnila zmedena lica, razbistrile so se žalostne oči.

NAROČITE SI DNEVNIK LIST PROSVETA

Po sklopu 9. redne konvencije se sedaj lahko naroči na list Prosveta eden, dva ali tri štane in eno družino in to enega ali več naročnin. List Prosveta stane za vse enako, za štano ali družino eno letno naročnino. Ker pa štani še plačajo pri naročnem \$1.50 in še jim to prišteje k naročnin. Mi prištejemo enega, dva ali tri štane družine k eni naročnin. Torej sedaj ni varoka, reči, da je drag za štano S. N. P. J. List Prosveta je vala lastna in je skore v vsaki družini neobda, ki bi rad čital list vsak dan. Torej pri- liko, da se tudi vi naročite na dnevnik Prosveta. Cena lista Pro- za Zdrav. drlake in Kanado \$0.90 Za Člone in Chicago \$1.00 1 tednik in..... 4.00 1 tednik in..... 1.00 2 tednika in..... 2.00 2 tednika in..... 2.00

Ispolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja in Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnimo: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha Mi list ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list, tisti moral tisti član in dotične družine, ki je tako skupno naročilo na Prosveto, to takoj naznaniti upravnštvu lista, in obenem dopolniti vsoto listu Prosveta. Ako tega ne storo, tedaj mora upravnštvu datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. Priloženo polnjam naročnino na list Prosveta vsote \$.....

Ime..... Čl. družine.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga priplite k moji naročnin od slednje družine:

Ime..... Čl. družine.....

Ime..... Čl. družine.....

Mesto..... Družina.....

Nov naročnik..... Star naročnik.....

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in v vseh slovanskih jezikih.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANE S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene smerne, knjiško delo prve vrste.

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTER

2657-59 So. Lawndale Avenue

Telefon Rockwell 4944

Chicago, Ill.

Tam se dajo na listje dati vse važne podatke